

‘Teler verantwoordelijk bij kleine toepassing’

De Kleine Uitbreiding Gebruiksgebied (KUG) voor gewasbeschermingsmiddelen kan uitkomst bieden om middelen beschikbaar te houden voor de bloembollenteelt. Maar de verantwoordelijkheid blijft bij de gebruiker. Dat zeggen Jolanda Wijsmuller van Bayer CropScience en Peter Smits van de KAVB. De tendens blijft dat er steeds minder middelen beschikbaar komen.

Tekst: René Bouwmeester
Fotografie: René Faas

De hoeveelheid beschikbare gewasbeschermingsmiddelen voor de bloembollensector staat al jaren onder druk. De eisen worden strenger. Bestaande middelen verliezen daardoor bij herkeuring hun toelating of worden beperkt in hun toepassingsgebied. Maatschappelijke druk van milieuorganisaties en politieke druk dwingt overheden er ook toe om middelen opnieuw tegen het licht te houden. Het middelenpakket krimpt daardoor voor alle teelten. Daarnaast speelt de markt een belangrijke rol. Grote bedrijven, zoals Aldi, Albert Heijn en Jumbo, stellen steeds vaker beperkingen aan de gewasbeschermingsmiddelen die gebruikt mogen worden op de producten die ze inkopen. Ze stellen daarmee eisen die verder gaan dan de wettelijke normen. Al deze factoren betekenen dat telers op zoek

moeten naar alternatieve middelen. Op toelating van compleet nieuwe middelen moeten telers niet al te hard rekenen, zeggen Jolanda Wijsmuller, ICM & chain manager bij producent Bayer CropScience, en Peter Smits, coördinator effectief middelenpakket bij de KAVB. “Een gewasbeschermingsmiddel ontwikkelen kost 200 tot 400 miljoen euro en daar zijn de fabrikanten tien jaar mee bezig,” zegt Smits. “De fabrikanten testen allerlei producten. Vergelijk het met een schot hagel waarmee ze hopen op een voltreffer. Een op de honderdduizend producten die ze testen, doodt precies dat ene schadelijke aaltje.” Door die hoge kosten zijn er maar een paar teelten waarmee de fabrikanten deze investeringen kunnen terugverdienen. Het gaat dan om enkele wereldwijde grote teelten als katoen en maïs. Een Europees grote teelt als aardappelen is voor

fabrikanten toch nog een relatief klein gewas. Toelating van middelen voor een bepaalde teelt vraagt wederom kostbaar onderzoek. De ontwikkeling van biologische middelen kost minder, mogelijk 10 miljoen euro, zegt Smits. Deze ontwikkeling is goedkoper, omdat vaak geen residuonderzoek nodig is en diverse andere studies kunnen soms achterwege worden gelaten gezien het toxicologisch profiel van de biologische middelen. De markt voor een dergelijk product is echter ook veel kleiner en dat remt de ontwikkeling van deze producten.

KLEINE TEELTEN

Er is een mogelijkheid voor kleine teelten om middelen te gebruiken die in andere teelten al zijn toegelaten. De wet- en regelgeving in Europa staat uitzonderingen toe in de kleine teelten. Deze regeling heet Kleine Uitbreiding Gebruiksgebied (KUG) en maakt het mogelijk om een gewasbeschermingsmiddel toe te passen dat in andere teelten al een toepassing heeft. Het voordeel van deze regeling is dat een fabrikant niet eerst een langdurige en kostbare procedure hoeft te doorlopen om toelating te krijgen. “Het punt bij kleine teelten was in het verleden dat er een heel werkingsdossier moest worden gemaakt,” zegt Wijsmuller. “Dat hoeft niet met de Kleine Uitbreiding Gebruiksgebied. Dit scheelt aanzienlijk in de kosten. De drempel is daarmee niet te hoog om toelating aan te vragen. Daardoor zijn er mogelijkheden voor andere middelen.” In Nederland is sprake van een kleine teelt als er 5.000 hectare of minder van het gewas wordt geteeld in de onbedekte teelt. Voor de bedek-

te teelt is de grens op 1000 hectare of minder gesteld. Ook een ‘klein gebruik’ op een bijzondere grondsoort of vanwege een zeldzame plaag in een op grote schaal geteeld gewas, kan een ‘kleine toepassing’ zijn. Elke Europese lidstaat hanteert andere criteria voor kleine toepassingen. Het aanvragen van een KUG kost ongeveer 10.000 euro. Een KUG kan worden aangevraagd door de fabrikant, maar ook door de sector, bijvoorbeeld door de KAVB. Een belangrijk verschil met de reguliere wijze van toelating is de aansprakelijkheid. Bij een normale toetsing wordt een dossier geleverd dat laat zien dat een middel werkt en dat geen fytotoxiciteit optreedt. Bij een KUG werkt dit niet zo, zegt Smits. “Telers en adviseurs moeten er wel rekening mee houden dat vaak geen specifiek onderzoek is uitgevoerd voor de kleinere teelten. De verantwoordelijkheid ligt daarmee bij de teler. In het algemeen zullen fabrikanten alleen een registratie voor kleine teelten aanvragen als zij verwachten dat het middel voldoende effectief is en er geen risico’s worden verwacht ten aanzien van gewasveiligheid.” Wijsmuller bevestigt dit. “We krijgen veel vragen over de aansprakelijkheid. Telers willen weten of ze ergens kunnen aankloppen als ze gewaschade hebben door het spuiten of als blijkt dat het middel niet effectief is. Het antwoord is nee. Ze kunnen nergens aankloppen. De gebruiker is verantwoordelijk. Dat staat ook op het etiket vermeld.” Dat betekent niet dat de fabrikanten risico’s nemen, legt de middelenspecialist uit. “Stel dat we twijfel hebben over een ‘kleine toepassing’

dan doen we toch een paar proeven met het middel in de betreffende teelt.” De mogelijkheden van de KUG zijn niet onbeperkt, voegt Wijsmuller toe. “Luizen komen voor in de hele bollenteelt. In zo’n geval accepteert de overheid niet dat voor alle teelten apart een KUG wordt aangevraagd. Voor middelen ter bestrijding van algemene problemen van de hele sector moet gewoon een dossier worden gemaakt. Als het gaat over de narcisvlieg in narcis of spint in dahlia, dan gaat het om problemen in een specifieke teelt en kun je een KUG aanvragen.” Smits verwacht nog wel een verdere aanpassing van de regelgeving. “Steeds meer middelen worden toegelaten voor eenmalige of tweevoudige toepassing. Dat gaat leiden tot meerdere bespuitingen in een seizoen met verschillende middelen, zonder dat bekend is wat het het gestapelde effect is. Daar gaat de wetgever op termijn ook naar kijken. Dat maakt het steeds moeilijker een volledig spuitschema overeind te houden voor een heel teeltseizoen en dat terwijl de fytosanitaire eisen vanuit het buitenland steeds scherper worden. Een lastige situatie.”

BIOSTIMULANTEN

Naast de toegelaten gangbare en biologische middelen zijn er de laatste jaren veel biostimulanten op de markt gekomen, ook wel plantversterkers en bodemverbetersaars genoemd. Ze worden vaak aangeboden in de vorm van verrijkte compost of algenextract. “Deze middelen claimen vaak het versterken van de weerstand van de plant, maar feitelijk bestrijden of voorkomen ze plantenziekten en dan zijn het

gewasbeschermingsmiddelen,” zegt Smits. “De Europese wetgeving worstelt daarmee. Diverse fabrikanten bieden wondermiddelen aan, maar die middelen zijn meestal niet officieel toegelaten. Er zit dan ook veel ‘haarlemmerolie’ tussen. Daarnaast zijn er echter ook producten die wel degelijk goed kunnen werken en bijdragen aan de vergroening van de teelten.” De toelating van biostimulanten is een probleem, stelt Smits. “Het is een ingewikkelde discussie. Is iets een meststof of een biologisch gewasbeschermingsmiddel? Dezelfde micro-organismen worden door het ene bedrijf als gewasbeschermingsmiddel gekend en door andere partijen als meststof of stimulant aangeboden, zonder het toetsingstraject te doorlopen. De Bayers van deze wereld, die wel een toetsingstraject ingaan, zullen daarop actie ondernemen.” Ook Wijsmuller vindt de biostimulanten een grijs gebied. Ze wijst erop dat er Europese meststoffenregulering in de maak is waarin ook deze producten worden opgenomen. “Dat betekent dat voor biostimulanten drie voorwaarden gelden. Ze mogen het gewas helpen voedingsstoffen uit de bodem te halen, ze mogen helpen tegen abiotische stress, bijvoorbeeld droogtestress of zoutstress, en ze mogen de groei bevorderen. Er mag door de fabrikanten van deze producten niet worden gesuggereerd dat deze middelen werken tegen ziekten en plagen.” Smits: “Maar ook als ze dat niet claimen, maar het product feitelijk wel zo werkt, valt het onder de gewasbeschermingswet en moet het product eerst worden toegelaten voordat het verkocht of gebruikt mag worden.”